POZNÁMKA K ÚLOHÁM NA ROZVOJ DIGITÁLNÍ KOMPETENCE

Na webových stránkách nakladatelství www.nns.cz/digi jsou k dispozici **náměty na úlohy na rozvoj digitální kompetence, které doplňují konkrétní strany z posuzované učebnice**. V úvodu posuzované učebnice je uveden **odkaz na tyto webové stránky**.

Digitální kompetence jsou **výrazně podporovány také v MIUč+**, kde mohou žáci využívat interaktivní úlohy a získávat doplňující informace formou úkolů s odkazy na ověřená videa a texty.

V nakladatelství a na našich partnerských školách jsme s vyučujícími diskutovali o tom, jak nejlépe z pohledu žáků a vyučujících zapracovat požadavky na další promítnutí digitální kompetence do ucelených řad učebnic, a následně připravovali náměty nových úloh pro rozvoj digitální kompetence.

Přitom platí, že tyto úlohy vyžadují práci s digitálním zařízením, a **je tedy namístě, aby byly přístupné jeho prostřednictvím online**, proto jsme vytvořili novou sekci webových stránek nakladatelství www.nns.cz/digi.

Toto řešení tak zajistí, že:

- Přístup k úlohám budou mít všichni žáci a vyučující, tedy i ti, kteří zakoupili učebnici již dříve.
- Doporučené webové odkazy budou moci být průběžně aktualizovány.
- Úlohy budou moci být pružně vylepšovány.

Současný přehled odkazů na úlohy posíláme také v příloze.

Věříme, že takto bude možné – obdobně jako u stejným způsobem řešeného zapracování úloh v případě jiných titulů – i pro tuto učebnici dějepisu **prodloužit schvalovací doložku.**

Děkujeme za vyřízení žádosti.

S pozdravem

NOVÁ ŠKOLA, s.r.o.

NÁMĚTY NA ÚLOHY NA ROZVOJ DIGITÁLNÍ KOMPETENCE
DĚJEPIS 8 – NOVOVĚK

I. EVROPA PO TŘICETILETÉ VÁLCE

str. 12, Proměny evropských států

Na mapových portálech (např. mapy.com nebo google.cz/maps) vyhledejte území dnešního Německa a Polska. Porovnejte je s mapou „Evropa po třicetileté válce“ v příloze učebnice.

- Pomocí nástroje pro měření zjistěte vzdálenost z Prahy do Berlína (dřívějšího centra Braniborska/Pruska).
- Najděte na internetu, do kterého státu dnes patří historické území Pruska u Baltského moře.

Doporučené zdroje:
https://www.mapy.com
https://maps.google.com
https://earth.google.com/web/
https://cs.wikipedia.org/wiki/Prusko

str. 22, České baroko

Na mapách Google (s využitím funkce Street View) si prohlédněte barokní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře.

- Na internetu vyhledejte, na jakém půdorysu (tvaru) je tento kostel postaven a jakou symboliku to má.
- Zhlédněte krátké video o architektu Janu Blažeji Santinim-Aichelovi na YouTube a své poznatky si zapište do textového editoru.

Doporučené zdroje:
https://www.zelena-hora.cz/
https://artsandculture.google.com/
https://www.youtube.com/watch?v=Phs05kcr5j4
https://www.youtube.com/watch?v=Y_MZY7i-ppo

str. 27–28, Reformy Marie Terezie a Josefa II.

Zeptejte se umělé inteligence, které z reforem Marie Terezie a Josefa II. (např. povinná školní docházka, sčítání lidu, zrušení nevolnictví) ovlivňují náš život dodnes.

- Vygenerovanou odpověď kriticky zhodnoťte a porovnejte s textem v učebnici. Byla odpověď AI přesná?
- Ve vhodném digitálním prostředí vytvořte myšlenkovou mapu nejvýznamnějších reforem obou panovníků.

Doporučené zdroje:
https://gemini.google.com/
https://chatgpt.com/
https://copilot.microsoft.com/
https://bubbl.us/
https://products.aspose.app/diagram/cs/mindmap

II. ČAS REVOLUCÍ A ZMĚN

str. 32–33, Vznik Spojených států amerických

Zhlédněte krátké video o tzv. Bostonském pití čaje (např. z cyklu Slavné dny).

- Poté na mapovém portálu Google Earth vyhledejte město Boston a zjistěte, ve kterém státě USA dnes leží.
- Vytvořte pro spolužáky krátkou digitální prezentaci (např. v PowerPointu či Canvě) o vzniku USA, použijte obrázky americké vlajky a vysvětlete, co znamenají její pruhy a hvězdy.

Doporučené zdroje:
https://www.slavne-dny.cz/
https://edu.ceskatelevize.cz/

str. 34, Francie v předvečer revoluce (Versailles)

Představte si, že jste francouzským šlechticem na dvoře Ludvíka XVI. Na portálu Google Maps (funkce Street View) nebo přes virtuální prohlídku si projděte zámek Versailles a jeho zahrady.

- Následně si na internetu dohledejte, kolik zámek přibližně stál nebo kolik v něm žilo lidí, a sdílejte svá zjištění se spolužáky.

Doporučené zdroje:
https://en.chateauversailles.fr/discover/estate
https://maps.google.com

str. 39, Napoleonské války – Bitva u Slavkova

Na mapových portálech (např. mapy.com) vyhledejte Slavkov u Brna a Mohylu míru.

- Využijte funkci plánování trasy a zjistěte, jak dlouho by vám trvala cesta ze školy k tomuto památníku.
- Na internetu vyhledejte, jaké akce se u Slavkova každoročně na přelomu listopadu a prosince konají (rekonstrukce bitvy).

Doporučené zdroje:
https://www.mapy.com
https://maps.google.com
https://www.austerlitz.org/cz/

str. 44, Kultura a divadlo (Kde domov můj)

Píseň *Kde domov můj* zazněla poprvé ve hře Fidlovačka v roce 1834.

- Vyhledejte na portálu YouTube původní i moderní interpretace této písně.
- Najděte na internetu přesné znění zákona o státních symbolech ČR a zjistěte, ze kterých částí se dnes skládá státní hymna.

Doporučené zdroje:
https://www.youtube.com/
https://mv.gov.cz/statni-symboly-ceske-republiky

str. 52–57 a 77–80, Přehled vynálezů průmyslové revoluce

Vyberte si 5 vynálezů 1. nebo 2. fáze průmyslové revoluce (např. parní stroj, lokomotiva, ruchadlo, žárovka).

- Ve vhodném digitálním prostředí vytvořte interaktivní časovou osu těchto vynálezů.
- Ke každému vynálezu dohledejte na internetu obrázek. Dbejte na to, abyste stahovali obrázky z volných zdrojů (např. Wikimedia Commons), čímž dodržíte autorská práva.

Doporučené prostředí:
https://www.sutori.com/
https://time.graphics/editor

III. SVĚT VE 2. POLOVINĚ 19. STOLETÍ

str. 68–69, Spojené státy americké – Válka Severu proti Jihu

Na portálu YouTube nebo ČT edu vyhledejte edukační video o Abrahamu Lincolnovi nebo o válce Severu proti Jihu.

- Ve sdíleném textovém dokumentu (např. Google Dokumenty) vytvořte s jedním spolužákem tabulku, kde porovnáte rozdíly mezi Severem (průmysl) a Jihem (plantáže, otroctví).
- Vyhledejte, jaký je přesný text 13. dodatku Ústavy USA, který zrušil otroctví.

Doporučené zdroje:
https://www.youtube.com/
https://www.ceskatelevize.cz/porady/1096902795-studio-6/215411010100409/cast/392911/
https://constitution.congress.gov/constitution/amendment-13/

str. 82, Bachův absolutismus a spolkový život

Na portálu https://www.sokol.eu/ si prostudujte historii Tělocvičné jednoty Sokol založené roku 1862.

- Ve dvojici vyhledejte na mapovém portálu nejstarší sokolovnu ve vašem okrese.
- Zjistěte, zda budova stále slouží svému původnímu účelu, a pořiďte její snímek z funkce Street View či letecké mapy.

Doporučené zdroje:
https://www.mapy.com
https://maps.google.com
https://www.sokol.eu/historie-sokola-pamatky

str. 85, Tábory lidu a Národní divadlo

Na mapách vyhledejte památná místa, kde se konaly tábory lidu (Říp, Blaník).

- Na stránkách Národního divadla zjistěte, odkud pocházejí základní kameny divadla. V mapovém portálu si změřte, který z těchto kamenů to měl do Prahy nejdále.

Doporučené zdroje:
https://www.mapy.com
https://maps.google.com
https://www.narodni-divadlo.cz/cs/sceny/narodni-divadlo

str. 88, Rozvoj hospodářství v českých zemích

Vyhledejte na internetu informace o významných průmyslových podnicích zakládaných v 19. století (např. Škodovy závody v Plzni nebo Vítkovické železárny).

- Na stránkách dolnivitkovice.cz si projděte virtuální prohlídku či fotogalerii průmyslového areálu Dolních Vítkovic.
- Zaznamenejte do myšlenkové mapy, jaké suroviny se zde zpracovávaly a k čemu areál slouží dnes.

Doporučené nástroje:
https://bubbl.us/
https://products.aspose.app/diagram/cs/mindmap
https://www.dolnivitkovice.cz/aktuality/virtualni-prohlidka-dov/

str. 91, Umělecký život v českých zemích

Rozdělte se do skupin. Každá skupina si vybere jednoho z umělců Generace Národního divadla (např. Mikoláš Aleš, Vojtěch Hynais, Josef Václav Myslbek).

- Vyhledejte na portálech digitálních sbírek (např. nebo https://www.mucha.cz/) reprodukce jejich děl.
- Připravte pro spolužáky krátkou prezentaci v prostředí Google Prezentace nebo Canva s využitím obrázků z volných zdrojů (Wikimedia Commons).

Doporučené zdroje:
https://sbirky.moravska-galerie.cz/?has_image=true
https://www.esbirky.cz/
https://www.webumenia.sk/
https://commons.wikimedia.org/wiki/Main_Page

str. 94, Každodenní život na přelomu 19. a 20. století

Prohlédněte si dobové fotografie z přelomu století. Pokud doma máte historické, např. rodinné, fotografie nebo pohlednice, přineste je s sebou do školy. Pokud ne, pátrejte na internetu.

- Porovnejte pomocí textového editoru vzhled ulice, městské dopravy a módy na přelomu 19. a 20. století se současností.
- Zeptejte se generativní AI (např. Gemini), jak vypadal běžný jídelníček a pracovní den městského dělníka v roce 1900, a ověřte získané informace podle učebnice.

Doporučené zdroje:
https://www.esbirky.cz/
https://akon.onb.ac.at/
https://gemini.google.com/
https://chatgpt.com/
https://copilot.microsoft.com/

IV. SVĚT SPĚJE KE „SVĚTOVÉ VÁLCE“

str. 98, Nové rozpory i spojenectví

Na některém z mapových portálů (mapy.com nebo google.cz/maps) si otevřete politickou mapu Evropy z roku 1914.

- Ve vhodném grafickém editoru (např. Canva nebo Malování) barevně rozlište státy Trojspolku a Dohody.
- Určete geografickou polohu Bosny a Hercegoviny a vyhledejte město Sarajevo.

Doporučené zdroje:
https://www.mapy.com
https://maps.google.com

str. 101, První světová válka (1914–1918)

Zhlédněte krátké edukační video o atentátu na Františka Ferdinanda d’Este nebo o životě v zákopech západní fronty na https://edu.ceskatelevize.cz/.

- Na portálu Vojenského historického ústavu vyhledejte informace o zákopové válce a nových zbraních (tanky, bojové plyny, letectvo).
- Vytvořte srozumitelnou časovou osu hlavních milníků 1. světové války pomocí interaktivního nástroje.

Doporučený nástroj:
https://www.sutori.com/
https://time.graphics/cs/

Doporučené zdroje:
https://edu.ceskatelevize.cz/hledani?q=Franti%C5%A1ek%20Ferdinand%20d%27Este
https://www.vhu.cz/

str. 106, České země za první světové války a vznik ČSR

Na stránkách Vojenského historického ústavu, případně i jinde na internetu, vyhledejte osudy československých legií v Rusku, Francii a Itálii.

- Pomocí Google Maps určete trasy a vzdálenosti Transsibiřské magistrály, po které postupovali ruští legionáři.
- Vyhledejte v digitálním archivu dobový tisk s vyhlášením samostatného československého státu z 28. října 1918 a stáhněte si jeho ukázku pro společnou rozpravu ve třídě.

Doporučené zdroje:
https://www.vhu.cz/
https://muzeumlegii.cz/pribeh-ceskoslovenskych-legii/
https://www.digitalniknihovna.cz/
https://www.mapy.com
https://maps.google.com

Popis koncepce ucelené řady učebnic a anotace obsahů jednotlivých dílů řady pro předmět dějepis (pro 6. až 9. ročník ZŠ a odpovídající ročníky víceletého gymnázia)

Ucelená řada učebnic dějepisu pro 6. až 9. ročník základní školy a odpovídající ročníky víceletého gymnázia je vymezena těmito koncepčními náležitostmi:

- celá řada je zpracována v souladu s požadavky RVP ZV a primárně vede k podpoře vytváření a rozvoji klíčových kompetencí žáků;
- v co nejširším možném měřítku zohledňuje interdisciplinární vazby dějepisu na další společensko-vědní obory;
- základní dějinné události jsou podávány srozumitelně, v co nejjednodušší formě, v návaznosti a souvislostech, s vysvětlením jejich příčin a důsledků;
- smyslem není paměťové memorování dějinných dat, ale již zmíněné hledání příčin a souvislostí historických událostí s důrazem na každodenní život, což by mělo vést k rozvoji schopností žáků hodnotit a vzájemně srovnávat jednotlivé události;
- motivační charakter učebnic by měl vést k podněcování zájmu o učení;
- nezbytné je zapojení zpětné vazby, vedoucí k sebekontrole a sebehodnocení žáků;
- snahou je aktivizace celého edukačního procesu.

Koncepce je cílena tak, aby kladla důraz na **provázanost učiva** a jeho **praktickou využitelnost**. Zařazen je činnostní styl výuky. **Rozvoji klíčových kompetencí** by pak mělo napomáhat i samotné zpracování učebnic, které obsahují množství různorodých informací propojených v jeden souvislý celek.

Grafické zpracování učebnic usnadňuje přehlednost a názornost učiva. Mimo klasický text informačního charakteru obsahují učebnice zajímavé informace doplňujícího charakteru a ukázky z krásné literatury. V učebnicích jsou užita přehledná názorná schémata, vyobrazení událostí na časových přímkách a přehledné mapky, které doplňují vhodné obrázky a fotografie, vedoucí k vizualizaci učiva a usnadnění zapamatování. Dále jsou zařazeny opakovací úkoly a otázky, které by měly žákům pomáhat uvádět probírané učivo do souvislostí.

Součástí zpracování jsou mezipředmětové vztahy ve formě odkazů na korespondující učivo ostatních předmětů. Jazyková výchova je v učebnicích zastoupena prostřednictvím klíčových slov z probíraných témat přeložená do angličtiny a němčiny. Průběžně celým textem prolínají symbolicky vyznačená průřezová témata. Komplexní zpracování dotváří náměty na práci s mapou, tvořivé úkoly a práce s internetem, realizovatelné jak jednotlivými žáky samostatně, tak i formou skupinových prací.

V rámci každé učebnice jsou zařazena úvodní[1], průběžná i shrnující závěrečná opakování, návrhy projektů, klíčové kompetence, přehledy učiva a souvisejících očekávaných výstupů, klíč k vybraným cvičením a rejstříky usnadňující orientaci a vyhledávání informací v učebnici

[1] mimo učebnici pro 6. ročník, která začíná úvodem do učiva dějepisu

podle pojmů, místních názvů a vlastních jmen. Nedílnou součástí učebnic jsou obrazové přílohy – mapy a časové přímky zobrazující nejdůležitější dějinné události.

Učebnice jsou zpracovány také interaktivní formou a lze je využít na interaktivních tabulích.

K učebnicím náleží pracovní sešity, které obsahují především úkoly k pochopení a upevňování učiva. Tyto sešity je možné využít místo vlastního sešitu žáka, jsou zde procvičeny všechny základní pojmy z učebnice. Vyplněné úkoly a cvičení si mohou žáci procházet, a tak si látku opakovat. Úkoly jsou zpracovány různorodou formou (výběr správného tvrzení, doplňování, přiřazování, vysvětlování pojmů, doplňování do schématu, testové otázky, tvoření schémat a myšlenkových map, osmisměrky, křížovky aj.).

Pracovní sešity tvoří funkční celky s jednotlivými učebnicemi. Na každé straně sešitu jsou uvedeny odkazy na konkrétní strany v učebnici. Na volné řádky umístěné ve spodní části stran si žáci mohou zapisovat své poznámky k danému tématu. V úvodu každé kapitoly je krátký text, který má nejen edukační, ale i motivační funkci. Pochopení textu a navazující úkol rozvíjejí čtenářskou gramotnost, stejně jako řada úkolů pracovních sešitů, které vycházejí z porozumění textu uvedeného v učebnici. Jednotlivé celky jsou uzavřeny souhrnným opakováním a stručnou sebehodnoticí tabulkou. Na konci sešitů jsou zařazena závěrečná opakování.

Uprostřed pracovních sešitů jsou pak snadno vyjmutelné přílohy – shrnutí učiva, slepé mapy s úkoly, časová osa a přehled dějin.

Ke každé učebnici i pracovnímu sešitu je vytvořena multimediální interaktivní učebnice plus (MIUč+), která obsahuje vše co tištěná učebnice a je doplněna o interaktivní obsah (nahrávky textu učebnice, interaktivní cvičení, videa, fotografie a odkazy na vhodné internetové stránky). Od roku 2023 je v MIUč+ dostupná i funkce přizpůsobení obsahu učebnice ŠVP: V učitelských účtech MIUč+ lze snadno zvolit, zda je daný text v souladu s aktuálním ŠVP, nebo jeho rámec přesahuje. Funkce slouží zejména **k usnadnění plnění povinnosti vyučovat podle RVP upraveného tzv. malou revizí z roku 2021**. Vedle každého výkladového textu se v online verzi MIUč+ (pouze v učitelských účtech) zobrazuje zatržítko, které vyučujícímu umožní zvolit, zda je dané učivo v souladu s ŠVP. Pokud tomu tak není, vyučující vybere možnost „Nad rámec našeho ŠVP“ a všem přihlášeným uživatelům ze školy se přes daný text v MIUč+ zobrazí šedý poloprůhledný rámeček. (Podrobné informace jsou dostupné na https://ucebnice.online/prizpusobeni-svp/.)

Anotace učebnic a pracovních sešitů

- BEDNAŘÍKOVÁ, J., KYSUČAN, L., FEJFUŠOVÁ, M. *Dějepis 6. Pravěk, starověk (učebnice pro 6. ročník základní školy a odpovídající ročník víceletého gymnázia)*

Učebnice začíná úvodem do učiva dějepisu, který žákům ozřejmí význam pojmů dějepis, historie, historický pramen, archeologie a antropologie. Žáci se seznámí se způsobem datování v dějepise a s vývojem Země a života na ní v průběhu jednotlivých geologických období. První velký tematický celek je věnovaný pravěku – době kamenné, době bronzové a době železné (rozdělení jednotlivých období a pro ně typické podnebí, charakteristické vývojové rysy lidí, jejich způsob soužití, života a obživy, vývoj umělecké tvorby a náboženských výjevů). Následuje období starověku, které autoři rozdělili na tři samostatné kapitoly. První z nich, věnovaná staroorientálním státům, žáky seznámí s dějinami starověké Mezopotámie, starověkého Egypta, starověké Palestiny, starověké Indie a starověké Číny. Druhá krátká kapitola je věnována prvním starověkým civilizacím v Evropě, konkrétně pak civilizaci Minojské. Nejrozsáhlejší část učebnice se pak věnuje antickým státům, konkrétně dějinám starověkého Řecka a Říma.

- VYKOUPIL, L., ANTONÍN, R., FEJFUŠOVÁ, M. *Dějepis 7. Středověk, počátky novověku (učebnice pro 7. ročník základní školy a odpovídající ročník víceletého gymnázia)*

V úvodu učebnice dějepisu pro 7. ročník je zařazeno přehledné shrnutí učiva o pravěku a starověku z 6. ročníku, díky kterému mohou žáci plynule navázat na další historické vývojové období, kterým je středověk. V rámci dějin raného, vrcholného a pozdního středověku se žáci naučí, které říše, království, církve a spolky, které osobnosti a jaké události jsou pro daná období významné, jak se v jednotlivých obdobích žilo a jak se v jednotlivých obdobích vyvíjela kultura. Druhý tematický celek je věnován počátkům novověku, které seznámí žáky s dějinami Habsburků na českém trůně, se situací v Evropě na počátku novověku, životem v našich zemích a českou kulturou.

- ČAPKA, F., VYKOUPIL, L. *Dějepis 8. Novověk (učebnice pro 8. ročník základní školy a odpovídající ročníky víceletého gymnázia)*

Učebnice dějepisu 8. ročníku začíná přehledným shrnutím učiva o středověku a počátcích novověku, se kterým se žáci seznámili předchozí rok a na které plynule navazují další novověké dějiny. V posloupnosti historického vývoje je žákům nastíněna situace v Evropě po třicetileté válce (Habsburská monarchie, baroko a východní Evropa v 18. století), nechybí ani období revolucí a změn (vznik Spojených států amerických, Velká francouzská revoluce, císařská Francie a napoleonské války, situace v českých zemích, vývoj společnosti a kultury na přelomu 18. a 19. století, průmyslová revoluce a revoluce v Evropě v roce 1848). Následující tematický celek se věnuje dopadům všech změn ve 2. polovině 19. století v Evropě i ve světě. Učebnici uzavírá přiblížení situace ve světě před první světovou válkou, samotná první světová válka a její vliv na české země.

- ČAPKA, F. *Dějepis 9. Novověk, moderní dějiny (učebnice pro 9. ročník základní školy a odpovídající ročníky víceletého gymnázia)*

Ani v učebnici dějepisu pro 9. ročník nechybí uvozující shrnutí učiva 8. ročníku, na které navazuje první kapitola věnovaná situaci ve světě a v Československé republice po první světové válce. Hospodářský rozvoj po první světové válce však střídá období krize a počátek vlády totalitních režimů, což vede postupně ke konci Československa. Kapitolu uzavírá přehled umění, vědy a techniky 20. a 30. let 20. století. Druhá velká kapitola se věnuje událostem druhé světové války, od jejích počátků v Evropě, bojů mimo Evropu, vzniku protektorátu Čechy a Morava, až po konec války a osvobození Československa. Žákům je přiblížen také pro druhou světovou válku charakteristický problém holocaustu a nechybí ani zajímavosti z vojenské techniky. Následující kapitola pak přibližuje žákům situaci v poválečném období, pro kterou jsou typické snahy o uspořádání Evropy, studená válka, zánik koloniálních říší, konec demokracie v Československu a budování socialismu v ČSR, pražské jaro a období normalizace. Postupné sjednocení Evropy je podstatou kapitoly čtvrté. Žákům je přiblížen rozpad Sovětského svazu a jeho důsledky pro východní Evropu, sametová revoluce a s ní související rozpad Československa na Českou a Slovenskou republiku a také vývoj vědy a techniky v tomto období. Závěr učebnice se věnuje globálním problémům dnešního světa.

K učebnicím náleží tyto pracovní sešity:

- ZRNÍKOVÁ, J. *Dějepis 6. Pravěk, starověk (pracovní sešit pro 6. ročník základní školy a odpovídající ročník víceletého gymnázia)*
- ANTONÍN, R. *Dějepis 7. Středověk, počátky novověku (pracovní sešit pro 7. ročník základní školy a odpovídající ročník víceletého gymnázia)*
- ANTONÍN, R. *Dějepis 8. Novověk (pracovní sešit pro 8. ročník základní školy a odpovídající ročníky víceletého gymnázia)*
- ZRNÍKOVÁ, J. *Dějepis 9. Novověk, moderní dějiny (učebnice pro 9. ročník základní školy a odpovídající ročníky víceletého gymnázia)*

Klíčové kompetence

Charakteristika vyučovacího předmětu
Výchovně-vzdělávací cíle:

1. Znalost nejzákladnějších dat, jevů, událostí, pojmů a osobností z historie daného období.
2. Schopnost historické orientace v čase a prostoru. Žák má zejména pochopit následnost a současnost v historickém dění a uvědomit si povahu historické datace, která je daná kulturní tradicí.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj kompetencí žáků

Klíčové kompetence pro žáky:

1. Kompetence k učení:

Vzdělávání v historii směřuje k utváření a rozvíjení kompetence k učení tím, že vedeme žáka:

- k rozvíjení zájmu o současnost a minulost vlastního národa i jiných kulturních společenství, utváření a upevňování vědomí sounáležitosti s evropskou kulturou a civilizací;
- k poznávání kořenů společenských jevů, dějů a změn, promýšlení jejich souvislostí;
- k hledání vztahů mezi minulými a současnými událostmi a jejich porovnání s procesy v evropském a celosvětovém měřítku;
- k rozlišování mýtů a skutečnosti vedoucí ke snaze o objektivní posouzení společenských jevů současnosti i minulosti;
- k vytváření schopnosti využívat jako zdroj informací různorodé texty společenského a společenskovědního charakteru, kulturní památky, výstavy;
- k rozvíjení časových a prostorových představ, které žákům umožní lépe pochopit historické jevy a děje;
- k poznávání a posuzování každodenních situací a událostí ve vzájemných souvislostech, včetně souvislostí mezinárodních a globálních;
- k poznání společensky uznávaných vzorců chování a jednání;
- k sebepoznání tím, že při výuce klademe důraz výhradně na příběh a osobnost;
- k úctě k vlastnímu národu i k jiným národům a národnostem, rozvíjení respektu a tolerance k zvláštnostem lidí, skupin i různých společenství;
- k rozvíjení sebepoznávání, akceptování vlastní osobnosti i osobnosti ostatních lidí;
- k výchově občana demokratické společnosti, znalého svých práv i povinností, které jsou do značné míry výsledkem historického vývoje;
- k celkové orientaci v kulturních, politických, sociálních i ekonomických faktech, se kterými se během svého života žák setká;
- k rozlišování podstatného od nepodstatného při zpracovávání a třídění historických informací, diskusi o vzniklých problémech, návrhu řešení;
- k sebehodnocení, aby si každý uvědomil, co sám dokáže vyřešit, co si dokáže ověřit, aby své vědomosti uměl předávat druhým;

- k utváření pozitivního vztahu k opačnému pohlaví a odmítání předsudků v pohledu na roli žen ve společnosti;
- k rozpoznávání názorů a postojů ohrožujících lidskou důstojnost.

2. Kompetence k řešení problémů:

Při probírání každé látky je třeba:

- s žáky problémy dokonale rozebrat, podívat se na ně ze všech možných úhlů, navrhovat různá řešení;
- dát žákům prostor pro vytvoření vlastního názoru při zkoumání historických jevů, událostí a osobností;
- nechat žáky vysvětlovat získané informace ze svého pohledu, vést diskusi, vyvodit závěry, jaký je odkaz historické události pro přítomnost a budoucnost;
- naučit žáky nevzdávat se při prvním nezdaru o pochopení historických souvislostí, hledat pomoc v různých textech, encyklopediích, mediálních pořadech, na internetu, návštěvou výstav, komunikací s místními kronikáři apod.;
- rozvíjet logické myšlení, vést žáka ke kritickému uvažování a srozumitelné a věcné argumentaci;
- maximálně využívat učebních pomůcek hmotného i nehmotného charakteru, map, obrazů, zvukových nahrávek, filmů tak, aby měl žák možnost se při obhajobě svého řešení o toto opřít.

3. Kompetence komunikativní:

Výuka dějepisu je v podstatě založená na komunikaci. Nejedná se pouze o komunikaci mezi žákem a učitelem, ale hlavním cílem je vzájemná komunikace mezi žáky. Proto je vedeme:

- k vyjádření vlastního názoru, zpočátku třeba na základě intuice, a po diskusi k upřesnění závěrů;
- k popisu činností při práci s historickými materiály, dotazování se na nejasnosti, komunikaci se spolužáky;
- k porovnávání výsledků své práce s výsledky práce spolužáků, argumentaci, obhajobě svého řešení, snaze poučit se od ostatních lidí;
- k používání správných historických termínů.

4. Kompetence sociální a personální:

Při výuce dějepisu je vhodné zařazovat metody práce ve dvojicích a ve skupinách. Proto je třeba:

- vytvořit přesná pravidla pro práci ve skupině;
- vytvořit skupiny stejné úrovně, což přispívá k příjemné atmosféře týmové práce a vede k upevňování dobrých mezilidských vztahů;
- dát žákům možnost diskutovat při řešení úkolů, oponovat;
- vést žáky k ohleduplnosti a uznání práce a názorů druhých, k poskytnutí vzájemné rady a pomoci;
- pěstovat v žákovi pozitivní představu o sobě samém, mít možnost vyslovit svůj názor a obhájit svůj způsob řešení.

5. Kompetence občanské:

V dějepise se rozvíjení této kompetence uplatňuje zvláště:

- rozvíjením orientace v historických, etických, politických, právních a ekonomických faktech, tvořících rámec každodenního života;
- posuzováním každodenních situací a událostí v mezinárodních a globálních souvislostech;
- v úctě nejen k vlastnímu národu, ale i k jiným národům a etnikům;
- v rozvíjení respektu k odlišnostem lidí, skupin i různých společenství;
- rozpoznáním názorů a postojů, které odporují základním principům demokratického soužití;
- vedením žáků k ochraně a ocenění našich tradic a kulturního dědictví;
- vytvářením pozitivních postojů k uměleckým dílům, ke kultuře, aktivním zapojením se do kulturního dění a sportovních aktivit v obci a regionu;
- rozvíjením důvěry ve vlastní schopnosti a možnosti;
- uvědoměním si svých práv a povinností;
- podporou tvořivé činnosti žáků.

6. Kompetence digitální:

Kompetence digitální jsou **výrazně podporovány v MIUč+**, kde žáci mohou využívat interaktivní úlohy a získávat doplňující informace formou úkolů s odkazy na ověřená videa a texty v digitálním prostředí. Náměty na úlohy, které doplňují konkrétní strany z posuzované učebnice a rozvíjejí digitální kompetence, uvádíme na webových stránkách nns.cz/digi. V úvodu posuzované učebnice bude uveden odkaz na tyto webové stránky. Toto řešení tak zajistí, že:

- Přístup k úlohám mají všichni žáci a vyučující, tedy i ti, kteří zakoupili učebnici již dříve.
- Nedojde k nežádoucímu přechodnému přepracovanému vydání a všem žákům a vyučujícím bude odpovídat tištěná učebnice i v případě dokoupení s její interaktivní podobou.
- Doporučené webové odkazy mohou být průběžně aktualizovány.
- Úlohy mohou být pružně vylepšovány.

Učivo a očekávané výstupy

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost
Vyučovací předmět: dějepis, doporučeno pro 6. ročník základní školy a odpovídající ročník víceletého gymnázia

Učivo: Úvod do učiva dějepisu

- historické prameny;
- archeologie, časová přímka.

Očekávané výstupy:

- definuje, co je historie a co dějepis;
- rozlišuje prameny hmotné a písemné;
- pojmenuje instituce, kde se prameny uchovávají;
- pojmenuje v chronologickém sledu jednotlivá historická období;
- orientuje se na časové přímce;
- užívá s porozuměním pojmy: historie, archeologie, prameny.

Učivo: O vzniku Země a života

Očekávané výstupy:

- porovnává a posuzuje různé teorie o vzniku Země a života na ní.

PRAVĚK

Učivo: Starší doba kamenná

- způsob života jednotlivých vývojových typů člověka;
- první umělecké výtvory;
- počátky náboženství.

Očekávané výstupy:

- argumentuje, na základě čeho dostala jednotlivá období pravěku svůj název;
- objasní dvě teorie o vzniku člověka – vědeckou teorii a stvoření světa podle Bible;
- seřadí chronologicky jednotlivé vývojové typy člověka;
- pojmenuje správně způsob obživy ve starší době kamenné;
- pojmenuje způsob opracování kamene a výroby nástrojů;
- objasní souvislost mezi prací a rozvojem myšlení pravěkých lidí;
- porovnává, v čem se jednotlivé vývojové typy člověka postupně zdokonalovaly;
- užívá s porozuměním pojmy: tlupa, pěstní klín, čepel, Věstonická venuše.

Učivo: Mladší doba kamenná

- způsob obživy;
- změna ve způsobu života;
- způsob výroby nástrojů.

Očekávané výstupy:

- uvede podmínky a důsledky přechodu k zemědělství;

- pojmenuje zásadní změny ve způsobu života lidí;
- popíše způsob výroby nástrojů v mladší době kamenné;
- porovná způsob zpracování kamene ve starší a mladší době kamenné;
- užívá s porozuměním pojmy: žďáření, hák, rod, velkorodina, Blízký východ.

Učivo: Doba bronzová a železná

- rozvoj řemesel a obchodu;
- Keltové na našem území;
- zánik rodové společnosti;
- naše země v pravěku po zániku keltské civilizace.
- opakování – pravěk

Očekávané výstupy:

- zhodnotí význam využití kovů pro lidskou společnost;
- objasní podmínky vzniku řemesel;
- zhodnotí přínos Keltů pro naše země;
- porovná a zdůvodní nerovnoměrnost vývoje na Blízkém východě a ve střední Evropě;
- užívá s porozuměním pojmy: Keltové, oppida, Germáni, barbaři.

STAROVĚK

Učivo: Starověk – staroorientální státy

- společné rysy;
- vývoj společnosti v jednotlivých státech;
- první zákoník;
- náboženství;
- písmo a vzdělání;
- kulturní památky;
- každodenní život;
- přínos staroorientálních civilizací.
- opakování – staroorientální státy

Očekávané výstupy:

- vyhledá na mapě oblasti staroorientálních států;
- vysvětlí srozumitelně souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních států;
- pojmenuje nejznámější památky jednotlivých staroorientálních států;
- diskutuje o důležitosti vzdělání a ocení vynález písma;
- srovnává život a náboženství lidí ve staroorientálních státech se životem současných lidí a uvede klady a zápory;
- ocení, co daly tyto civilizace světu a co používáme dodnes i my;
- porovná vývoj těchto oblastí s vývojem na území České republiky;

- užívá s porozuměním pojmy: Orient, civilizace, závlahové zemědělství, hieroglyfy, klínové písmo, mumifikace, pyramidy, papyrus, Velká čínská zeď, stát, městský stát, Hedvábná cesta.

Učivo: Starověk – antické státy, starověké Řecko

- nejstarší civilizace na území Řecka;
- „temná století“ Řecka;
- athénská demokracie;
- Makedonie;
- říše Alexandra Velikého;
- rozšíření řecké kultury;
- promísení kultur;
- každodenní život Řeků.
- opakování – starověké Řecko

Očekávané výstupy:

- prokáže základní orientaci na mapě (Balkánský poloostrov, …);
- zhodnotí vliv písma na kulturu a vzdělanost lidí;
- vyjádří vlastními slovy podstatu athénské demokracie a porovná ji se Spartou;
- diskutuje o důležitosti vzdělání;
- učí se respektovat identitu ostatních lidí i národů;
- uvede příklady přínosu řecké civilizace pro evropskou kulturu a vzdělanost;
- srovná každodenní život Řeků a současných lidí;
- užívá s porozuměním pojmy: demokracie, mozaika, reliéf, tragédie, komedie.

Učivo: Starověký Řím

- založení Říma;
- království;
- republika;
- císařství;
- počátky křesťanství;
- římská kultura a vzdělanost;
- každodenní život Římanů;
- rozpad římské říše;
- dědictví římské říše.
- opakování – starověký Řím

Očekávané výstupy:

- prokáže základní orientaci na mapě;
- jednoduše vysvětlí jednotlivé formy státní moci;
- zdůvodní potřebnost zákonů a posoudí důsledky jejich absence;
- uvede klady a zápory antické demokracie;
- porovná barbarské civilizace s civilizací antickou;

- uvědomí si význam křesťanství a jeho učení;
- formuluje svůj názor na každodenní život Římanů;
- objasní příčiny rozdílného vývoje v různých částech Evropy;
- uvede příklady přínosu římské kultury pro evropskou civilizaci;
- užívá s porozuměním pojmy: patricijové, plebejové, konzulové, senát, tribun lidu, právo veta, provincie, gladiátoři, limes Romanus, Koloseum, latina, latinka.

Učivo a očekávané výstupy

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost
Vyučovací předmět: dějepis, doporučeno pro 7. ročník základní školy a odpovídající ročník víceletého gymnázia

STŘEDOVĚK

I. RANÝ STŘEDOVĚK

Učivo: První středověké státy

- stěhování národů;
- franská říše – nejvýznamnější germánský stát, byzantská říše, arabská říše, Vikingové (Normani);
- šíření křesťanství v Evropě, rozdělení křesťanské církve na východní a západní (v 11. století);
- příchod Slovanů, Sámova říše.

Očekávané výstupy:

- jednoduše popíše změny v Evropě, ke kterým došlo po stěhování národů a rozpadu západořímské říše;
- porovná hlavní rysy franské (západoevropské), byzantské a arabské (islámské) kultury;
- popíše způsob života Vikingů, jejich výboje dá do souvislosti s ostatními evropskými státy (hlavně s Anglií a Francií);
- vysvětlí úlohu křesťanství při sjednocování Evropy a význam víry v životě lidí;
- vysvětlí pojmy katolická a pravoslavná církev;
- dokáže formulovat příčiny sporu o moc mezi papežem a panovníky;
- popíše vznik islámu, uvede příklady vyspělosti arabské kultury a její přínos Evropě;
- poznává způsob života Slovanů, uvědomí si, že byli zprvu pohané;
- dokáže vysvětlit systém dvojpolního způsobu hospodaření;
- zhodnotí úlohu Sámovy říše při obraně našeho území.

Učivo: Státy na našem území

- Velkomoravská říše;
- český stát – jeho vznik, české knížectví za prvních Přemyslovců;
- české knížectví v 11. a 12. století;
- vznik Svaté říše římské;
- křížové výpravy do Palestiny.

Očekávané výstupy:

- objasní vznik Velkomoravské říše – prvního státu na našem území, zhodnotí její politický a kulturní význam i vztahy s franskou a byzantskou říší, dále příčiny zániku Velké Moravy;

- rozlišuje pověsti, týkající se počátků českého státu, od historicky prokázaných skutečností;
- popíše vývoj českého státu v evropských souvislostech;
- uvede přínos významných českých panovníků 10.–12. století;
- uvědomí si rozsah Svaté říše římské a její vztahy s českým státem;
- ujasní si příčiny křížových výprav do Palestiny, zhodnotí jejich pozitivní i negativní přínos;
- umí popsat běžný způsob života a povinnosti jednotlivých skupin obyvatel v raném středověku;
- uvede typické znaky a nejznámější památky románské kultury u nás;
- prokáže dobrou orientaci na historických mapách i na mapě současné – porovnává je mezi sebou.

Učivo: Způsob života v raném středověku, románská kultura

Očekávané výstupy:

- umí popsat běžný způsob života a povinnosti jednotlivých skupin obyvatel v raném středověku;
- uvede typické znaky a nejznámější památky románské kultury u nás;
- uvede název první české latinsky psané kroniky.

II. VRCHOLNÝ STŘEDOVĚK

Učivo: České království za posledních Přemyslovců

Očekávané výstupy:

- dokáže vyjmenovat české krále z rodu Přemyslovců počínaje Přemyslem Otakarem I. a klíčové události spojené s jejich vládou;
- umí vysvětlit pojem „dědičný královský titul“;
- uvede příklady posilování i oslabování pozice českého státu vůči Svaté říši římské.

Učivo: Čeští králové z rodu Lucemburků

Očekávané výstupy:

- vyjmenuje v chronologickém pořadí všechny lucemburské krále na českém trůně;
- na základě konkrétních činů posoudí vládu Lucemburků;
- uvede rozdílné pohledy na osobnost Jana Lucemburského u nás a v cizině;
- zhodnotí účast Jana Lucemburského ve stoleté válce Anglie s Francií;
- seznámí se s postavou Jany z Arku;
- zvlášť si uvědomí a ocení zásluhy Karla IV. o rozvoj a blaho země a o zvyšování prestiže českého státu v Evropě;
- porovná podobu Evropy v raném a vrcholném středověku, zvláště proměnlivou rozlohu českého státu, zapamatuje si jeho nový název – země Koruny české.

Učivo: Jak se žilo ve vrcholném středověku, gotická kultura

- trojpolní způsob hospodaření, kolonizace;
- zakládání měst;

- gotický stavební sloh, sochařství a malířství;
- vzdělanost.

Očekávané výstupy:

- porovná způsob života v raném a vrcholném středověku;
- vysvětlí trojpolní způsob hospodaření a uvede jeho přednosti oproti způsobu dvojpolnímu;
- vysvětlí pojem „kolonizace“;
- dokáže popsat typy měst a rozdíl mezi nimi;
- porovná vzhled a především hygienu středověkých měst s životem a hygienou ve starověkém Řecku a Římě;
- popíše typické znaky gotického stavebního slohu, jmenuje nejvýznamnější gotické stavby v České republice, a hlavně v kraji, ve kterém žije;
- uvede jména významných gotických stavitelů, sochařů a malířů působících v naší zemi;
- zapamatuje si název první česky psané knihy – Dalimilovy kroniky;
- zhodnotí úroveň vzdělanosti ve středověku, porovná ji s antickými státy.

III. POZDNÍ STŘEDOVĚK

Učivo: Husitství

Očekávané výstupy:

- objasní příčiny problémů v českých zemích i v Evropě na konci 14. století;
- posoudí snahy o nápravu nepořádků v církvi a celé společnosti;
- vysvětlí Husovy myšlenky a ocení pevnost jeho názorů;
- popíše události spojené s osobností Jana Husa;
- uvědomí si nejednotnost husitů pramenící z jejich názorových rozdílů;
- seznámí se s programem husitů;
- rozlišuje války s křižáky a boj s panskou jednotou;
- ujasní si změny, ke kterým došlo během husitské revoluce, a pokusí se je posoudit.

Učivo: Čechy po husitské revoluci

- Jiří z Poděbrad českým králem;
- vznik jednoty bratrské.

Očekávané výstupy:

- zhodnotí osobnost Jiřího z Poděbrad a vysvětlí, proč se dostal do sporu s papežem;
- uvědomí si význam jeho snahy o vytvoření mírového svazu evropských křesťanských států;
- uvede hlavní myšlenky Petra Chelčického a srovná je s programem husitů;
- vysvětlí souvislost vzniku jednoty bratrské s Petrem Chelčickým.

Učivo: Český stát za Jagellonců

- kultura jagellonské doby – vladislavská gotika.

Očekávané výstupy:

- uvědomí si souvislost mezi Polskem a vládou Jagellonců v našich zemích;
- vysvětlí, jak se stavy podílely na vládě za Jagellonců;
- popíše spory mezi šlechtou a městy za vlády Jagellonců a jejich příčiny;
- uvede nejznámější stavby pozdní (vladislavské) gotiky.

Učivo: Objevné plavby

Očekávané výstupy:

- během průběžné práce s mapou si uvědomí dva směry objevných plaveb – kolem Afriky a západním směrem;
- pomocí mapy popíše především cesty Kolumba, da Gamy a Magalhãese;
- zhodnotí přínos objevných plaveb i jejich negativní důsledky;
- připomene si už známý pojem „kolonie“ a vysloví svůj názor na vztah mezi koloniemi a jejich vlastníky.

Učivo: Městská společnost na konci středověku

Očekávané výstupy:

- popíše složení městské společnosti na konci středověku, včetně menšin;
- vysvětlí pojem „cechy“ a jejich důležitost pro řemeslníky;
- srovná život středověké rodiny s rodinou současnou.

Učivo: Humanismus, renesance, náboženská reformace

Očekávané výstupy:

- vysvětlí podstatu humanismu;
- objasní souvislost renesance s kulturou antického Řecka a Říma;
- popíše základní znaky renesanční architektury a její odlišnosti od gotiky;
- jmenuje nejslavnější italské renesanční umělce;
- je schopen vysvětlit pojmy „náboženská reformace“, „katolíci“ a „evangelíci“ (protestanti).

IV. POČÁTKY NOVOVĚKU

Učivo: Habsburkové na českém trůně

- vznik habsburské monarchie;
- stavovské povstání;
- třicetiletá válka.

Očekávané výstupy:

- dokáže objasnit vznik habsburské monarchie;
- vysvětlí postavení českého státu v habsburské monarchii i mezi evropskými státy;
- uvědomí si příčiny sporu Habsburků s českými stavy (snaha Habsburků o neomezenou vládu a náboženské vyznání);
- popíše, jak spor vyvrcholil (defenestrací a stavovským povstáním r. 1618);
- vyjmenuje hlavní důsledky porážky českých stavů, rozebere je a posoudí pomocí zákoníku Obnovené zřízení zemské;

- diskutuje o životě a díle J. A. Komenského;
- dokáže, že pochopil náboženské i politické příčiny rozpoutání třicetileté války;
- diskutuje o roli Albrechta z Valdštejna ve třicetileté válce;
- zhodnotí výsledek třicetileté války z hlediska českých zemí i Evropy;
- porovná rozdílnou pozici Habsburků v západní a střední Evropě.

Učivo: Evropa na počátku novověku

- poměry ve Španělsku;
- povstání Nizozemí proti Španělsku;
- občanská válka v Anglii;
- náboženské války ve Francii.

Očekávané výstupy:

- orientuje se v náboženské a politické situaci v Evropě na počátku novověku. Prokáže to schopností jednoduše a stručně vyložit příčinu rozporů Španělska a Nizozemí, dále popíše situaci v Anglii a Francii.

Učivo: Život v našich zemích na počátku novověku

Očekávané výstupy:

- objasní příčiny úbytku obyvatel v našich zemích;
- zhodnotí novou skutečnost – podnikání šlechty a uvede hlavní odvětví jejího podnikání;
- porovná dvojpolní a trojpolní způsob hospodaření se způsobem současným a posoudí klady a zápory jednotlivých způsobů.

Učivo: Česká kultura na počátku novověku

Očekávané výstupy:

- argumentuje, proč vzrostl na počátku novověku význam vzdělání a zájem o ně;
- zhodnotí význam uplatnění knihtisku při výrobě knih;
- srovná úroveň vzdělanosti v období středověku a počátku novověku s úrovní ve starověkých antických státech, porovná s možnostmi v dnešní době;
- vyjmenuje nejznámější renesanční památky na našem území.

Učivo a očekávané výstupy

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost
Vyučovací předmět: dějepis, doporučeno pro 8. ročník základní školy a odpovídající ročníky víceletého gymnázia

NOVOVĚK

I. EVROPA PO TŘICETILETÉ VÁLCE

Učivo: Habsburská monarchie a Evropa mezi léty 1648–1740

- změny v mocenském uspořádání Evropy po třicetileté válce;
- Habsburkové a jejich vláda mezi roky 1648–1740;
- české země v době osvícenství, reformátorské úsilí Marie Terezie a Josefa II.;
- východní Evropa v 18. století;
- společnost v době baroka;
- barokní kultura a umění.

Očekávané výstupy:

- vyhodnotí situaci v Evropě po třicetileté válce z hlediska dopadu války na život obyvatel;
- dokáže vysvětlit rozložení politické moci v Evropě a vznik nových státních útvarů (Pruska);
- stručně přiblíží jednotlivé vládce z rodu Habsburků, kteří vládli v našich zemích;
- vysvětlí okolnosti osmanské expanze do jihovýchodní a střední Evropy v 17. století;
- dovede vysvětlit pojem pragmatická sankce;
- charakterizuje osvícenství a osvícenský absolutismus;
- objasní okolnosti nástupu Marie Terezie do čela habsburské monarchie;
- dokáže přiblížit podstatu reforem Marie Terezie a Josefa II.;
- stručně charakterizuje poměry v Rusku a Polsku v 18. století;
- dokáže odlišit způsob života ve městě od venkovského (životní styl, móda, bydlení) v době baroka;
- umí vyjmenovat hlavní představitele barokní kultury (malířství, sochařství, architektura, divadlo, hudba);
- popíše tehdejší podobu školního vzdělávání.

II. ČAS REVOLUCÍ A ZMĚN

Učivo: Vznik USA, Velká francouzská revoluce a napoleonské války

- válka amerických osad za nezávislost;
- vznik samostatných Spojených států amerických;
- předrevoluční Francie, výbuch revoluce, Francie republikou;
- jakobínská diktatura a konzulát;
- Napoleon Bonaparte, císařská Francie;

– napoleonské války, závěr Napoleonovy vlády, Svatá aliance.

Očekávané výstupy:

– vyhodnotí situaci ve Francii v předvečer revoluce, charakterizuje absolutistickou monarchii (co představoval tzv. třetí stav);
– dokáže přiblížit počátek revoluce, vysvětlit její heslo: Volnost, rovnost, bratrství a Deklaraci práv člověka a občana (spojit se současným chápáním);
– rozlišuje jednotlivé fáze revoluce: republiku, jakobínskou diktaturu a konzulát;
– stručně charakterizuje velikost osobnosti Napoleona Bonaparta a císařské období Francie (reformy, zákony);
– vysvětlí rozdíl mezi obrannými a dobyvačnými napoleonskými válkami;
– zhodnotí vládu Napoleona Bonaparta, co přinesly napoleonské války Evropě;
– dokáže charakterizovat trvalý význam Velké francouzské revoluce.

Učivo: České země na počátku převratných změn

– počátky utváření novodobého českého národa;
– dvě generace národních „obroditelů“, jejich představitelé;
– život na vesnici a ve městě (životní styl, kultura a umění, vzdělávání).

Očekávané výstupy:

– dokáže vyjmenovat národy žijící v českých zemích a v celé habsburské monarchii;
– přiblíží první fázi národního obrození a hlavní cíle snažení jejích představitelů;
– rozliší druhou fázi národního obrození od předchozí, zná jejich aktéry;
– umí popsat běžný život na vesnici (práci, bydlení, jídlo, oblékání, zvyky);
– zná slova české státní hymny;
– dokáže odlišit způsob života ve městě od venkovského (životní styl, móda, bydlení);
– vysvětlí pojmy klasicismus a romantismus a jejich uplatnění v kultuře a umění;
– popíše tehdejší podobu školního vzdělávání.

Učivo: První fáze průmyslové revoluce

– Anglie – dílna světa;
– technické vynálezy;
– podoba průmyslové revoluce v českých zemích.

Očekávané výstupy:

– objasní pojem průmyslová revoluce a předpoklady pro její realizaci v Anglii;
– přiblíží pracovní podmínky dělníků;
– uvede hlavní protagonisty jednotlivých technických vynálezů;
– dokáže přiblížit počátky průmyslové revoluce v českých zemích.

Učivo: Habsburská monarchie do roku 1848 a během revoluce 1848

– Evropa v předvečer revolucí;
– české země a rakouské soustátí před rokem 1848;
– revoluce 1848/1849 v Evropě;
– revoluce v Čechách a v rakouské říši.

Očekávané výstupy:

– objasní hlavní příčiny revolucí v Evropě v první polovině 19. století;

- přiblíží průběh revolucí v letech 1848/1849;
- uvědomí si zásadní změnu, kterou přinesla revoluce 1848 českým zemím.

III. SVĚT VE 2. POLOVINĚ 19. STOLETÍ

Učivo: Změny ve světě v průběhu druhé poloviny 19. století

Očekávané výstupy:

- dokáže objasnit pojmy liberalismus a nacionalismus (pokusí se o srovnání s dneškem);
- na příkladu předních států Evropy (osmanské říše, Ruska, Itálie, Německa a Velké Británie) srovná hlavní trendy jejich vývoje v druhé polovině 19. století;
- uvědomí si rozdílné předpoklady vývoje v USA a ve dvou předních zemích Asie – Japonsku a Číně;
- zhodnotí podíl kolonií na rozvoji koloniálních říší;
- prokáže schopnost orientovat se na mapě koloniálních výbojů.

Učivo: Proměny společnosti v 19. století

- vliv průmyslové revoluce na rozvoj vědy a techniky, vzájemné ovlivňování;
- odraz těchto změn v životě společnosti a ve skladbě jeho obyvatelstva;
- vznik nových společenských vrstev;
- sociální poměry a jejich vliv na vznikající politický systém;
- názory na řešení sociální otázky;
- situace Židů, Romů a ženská práva.

Očekávané výstupy:

- dokáže charakterizovat druhou etapu průmyslové revoluce v jejích základních rysech;
- popíše způsob života v druhé polovině 19. století;
- vyjmenuje názory na řešení sociální otázky a pokusí se vyslovit vlastní názor (srovná marxismus s jinými představami);
- při hodnocení postavení Židů a Romů srovná tehdejší stav s dnešní situací;
- zformuluje svůj vlastní postoj k ženským právům.

Učivo: České země ve druhé polovině 19. století

- cesta k vyhlášení Rakousko-Uherska;
- rozvoj českého národního života po pádu Bachova neoabsolutismu;
- politický život před a po rakousko-uherském vyrovnání;
- Češi a Němci – konfliktní společenství;
- industrializace českých zemí;
- odraz ekonomicko-sociálních změn v životě české společnosti;
- projevy každodennosti v životě tehdejšího člověka.

Očekávané výstupy:

- dokáže rozlišit pojmy absolutismus a ústavní (konstituční) systém;
- umí vyjmenovat hlavní představitele českého národního života v druhé polovině 19. století;

- přiblíží představy F. Palackého a T. G. Masaryka na budoucnost českého národa (provede vzájemné srovnání);
- vysvětlí pojem dualismus a jeho dopad na české země;
- ujasní si principy „drobečkové politiky“ a následné počínání českých politiků;
- zhodnotí význam názorů T. G. Masaryka pro současnou společnost;
- objasní kořeny prohlubujících se rozporů v soužití Čechů a Němců;
- uvede typické znaky hospodářského rozvoje českých zemí v tomto období;
- popíše situaci v české kultuře a umění;
- zhodnotí význam Národního divadla pro český národní život;
- dokáže přiblížit obraz života měšťana, dělníka a venkovského rolníka (zaměstnání, rodinu, bydlení, módu, volný čas, zvyky a obyčeje, svátky, tělesnou kulturu).

IV. SVĚT SPĚJE KE „SVĚTOVÉ VÁLCE“

Učivo: Nové rozpory a spojenectví

- evropské mocnosti, jejich rozdělení do dvou mocenských bloků;
- balkánské války.

Očekávané výstupy:

- charakterizuje jednotlivé evropské mocnosti (Velkou Británii, Francii, Rusko, Německo a Rakousko-Uhersko) a rozdělení na sféry jejich vlivu;
- popíše vojenskou situaci na Balkáně (dvě balkánské války) coby předzvěst válečného střetnutí.

Učivo: První světová válka

- situace po vzniku války;
- tři hlavní bojiště;
- těžký život v zázemí;
- konec války a jeho výsledek.

Očekávané výstupy:

- objasní příčiny vzniku 1. světové války;
- dokáže rozlišit hrůzný dopad bojových akcí v této válce od předchozích válečných střetů;
- přiblíží utrpení civilního obyvatelstva v letech války;
- vysvětlí výsledky říjnové revoluce v Rusku.

Učivo: České země za první světové války

- česká politika v letech války na rozcestí;
- zahraniční odboj (T. G. Masaryk, E. Beneš, M. R. Štefánik);
- situace v českém zázemí;
- 28. říjen 1918 – vyhlášení samostatnosti.

Očekávané výstupy:

- charakterizuje život obyvatelstva za války;

- uvědomí si význam Masarykova zahraničního odboje (vč. legií) pro vznik Československa;
- dokáže objasnit vyhlášení československé samostatnosti.

Učivo a očekávané výstupy

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost
Vyučovací předmět: dějepis, doporučeno pro 9. ročník základní školy a odpovídající ročníky víceletého gymnázia

I. SVĚT A ČSR PO 1. SVĚTOVÉ VÁLCE

Učivo: Československo a svět mezi dvěma světovými válkami

- poválečné změny a jejich odraz na mapě světa;
- charakteristika nového státu ve střední Evropě – Československé republiky;
- podoba Československa – politický systém, hospodářství, hranice státu, demokratické uspořádání;
- od versailleského systému k totalitním režimům;
- tvář jednotlivých totalitních států, vznik válečných ohnisek;
- boj s velkou hospodářskou krizí;
- ohrožení demokracie v ČSR;
- cesta ke světové válce;
- mnichovská krize, zánik demokracie v ČSR;
- čas zábavy a odpočinku;
- umění a věda v meziválečných letech.

Očekávané výstupy:

- vyhodnotí situaci po 1. světové válce z hlediska dopadu na život lidí;
- dokáže vysvětlit princip versailleského systému a jeho nedostatky;
- uvede příčiny a projevy politického a mocenského obrazu světa, který byl určen vyčerpáním tradičních evropských velmocí, vzestupem USA a nastolením bolševické moci v Rusku;
- stručně vymezí základní znaky hlavních totalitních ideologií a dovede je srovnat se zásadami demokracie;
- objasní příčiny a podstatu agresivní politiky totalitních států a neschopnosti potenciálních obětí jim čelit;
- vysvětlí souvislosti mezi světovou hospodářskou krizí a vyhrocením politických problémů, které byly provázeny radikalizací pravicových i levicových protidemokratických sil;
- popíše a zhodnotí životní styl moderní evropské společnosti, zhodnotí význam masové kultury;
- dokáže barvitě přiblížit každodennost.

II. DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA

Učivo: Globální a hospodářský charakter války

- vypuknutí války, změna ve světový konflikt;
- průběh války v Evropě a mimo Evropu;

- protektorát Čechy a Morava, život v temnotě;
- protifašistická koalice;
- složitá cesta Čechů a Slováků ke svobodě;
- svět se ubránil zločineckým režimům.

Očekávané výstupy:

- popíše situaci po vypuknutí války, její jednotlivé fáze;
- zhodnotí význam vytvořené antifašistické koalice;
- zaujme stanovisko ke všem hrůzám v průběhu války;
- dokáže charakterizovat dějinnou zkušenost české společnosti s totalitním protektorátním uspořádáním;
- objasní a pochopí její protipól – kolaboraci;
- stručně charakterizuje 2. světovou válku jako nejničivější válku v dějinách.

III. OD ROZDĚLENÍ KE SBLIŽOVÁNÍ

Učivo: Soudobé dějiny druhé poloviny 20. století

- Evropa a svět po válce (OSN, princip sociálního státu);
- východní blok a jeho politický, hospodářský a sociální vývoj, SSSR jako světová velmoc;
- „železná opona“ a studená válka, rozdělení světa;
- dekolonizace, „třetí svět“ a modernizační procesy v něm (ekonomické, demografické a politické);
- Československo na rozcestí, směřování ke komunistické totalitě;
- budování socialismu „od Šumavy k Tatrám“;
- hlavní ohniska válečných konfliktů ve světě;
- euroatlantická spolupráce a vývoj demokracie, USA jako světová velmoc;
- životní podmínky na obou stranách „železné opony“ (každodenní život, kultura, věda a technika).

Očekávané výstupy:

- charakterizuje vznik, vývoj a rozpad bipolárního světa, jeho vojenská, politická a hospodářská seskupení, vzájemné vztahy a nejvýznamnější konflikty;
- vysvětlí základní problémy vnitřního vývoje zemí východního a západního bloku, zejména se zaměří na pochopení vzájemných vztahů supervelmocí USA a SSSR a na situaci ve střední Evropě;
- objasní hlavní příčiny nástupu komunistického režimu v Československu;
- popíše život za socialismu, snahy o reformy v roce 1968;
- porovná a vysvětlí způsob života a chování v nedemokratických společnostech a v demokraciích;
- zhodnotí mechanismy a prostředky postupného sjednocování Evropy na demokratických principech;
- přiblíží lidská práva v souvislosti s evropskou kulturní tradicí;
- zná základní instituce sjednocující se Evropy, jejich úlohu a fungování;

- vyhodnotí hlavní problémy specifické cesty vývoje postkoloniálních rozvojových zemí;
- dokáže se orientovat v oblasti vědy a techniky, vědecko-technické revoluce posledních desetiletích.

IV. VSTŘÍC SJEDNOCENÉ EVROPĚ

Učivo: Současný svět

- integrace na Západě, nepokoje na Východě;
- Evropa se sjednocuje, její místo v globálním světě;
- pád komunistických režimů a jeho důsledky;
- pád totality v Československu, konec společného státu;
- problémy nového státu – České republiky;
- globální problémy moderní společnosti.

Očekávané výstupy:

- dokáže se orientovat v současném složitém světě;
- přiblíží události spojené se „sametovou revolucí“ v Československu;
- objasní základní problémy s budováním demokracie na Východě;
- popíše způsob života na počátku 21. století;
- vyjmenuje základní globální problémy dneška.

SEZNAM ZMĚN V UČEBNICI DĚJEPIS 8, NOVOVĚK

Učebnice prošla jazykovou korekturou, byly v ní aktualizovány některé fotografie bez změny významu, např. na str. 24, 45, 48.

Do učebnice byly doplněny QR kódy a jejich využití je vysvětleno na začátku učebnice.

Dále byly v úvodu doplněny informace o možnosti volby učiva v MIUč+ dle ŠVP školy a o možnosti využití návrhů úkolů podporující digitální kompetenci dostupných na nns.cz/digi.

Údaje k učebnici

ČAPKA, F.; VYKOUPIL, L. *Dějepis – Novověk (učebnice doporučená pro 8. ročník základní školy a tercie víceletého gymnázia)*

- Formát: A4
- Vazba: V4
- Obálka: křída 300 g lamino
- Vnitřní listy: křída 90–100 g
- Prodejní cena: 189 Kč